

บทที่ 9

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

เนื่องจากภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในลักษณะของคำพูดต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยคำพูดประเภทต่าง ๆ ทั้งแบบเน้นย้ำ และแบบไม่เน้นย้ำ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษารูปแบบของวรรณยุกต์น่าจะศึกษาจากข้อมูลที่ได้มาจากการสนทนาในสถานการณ์จริงของผู้ใช้ภาษามากกว่าที่จะศึกษาจากข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยวที่ได้มาจากการใช้วิธีการถามตอบ ซึ่งงานที่ผ่านมาใช้กันอยู่ ด้วยสาเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำงานวิจัยนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าการศึกษาวรรณยุกต์จากคำพูดต่อเนื่องแสดงให้เห็นรูปแบบได้มากกว่าแบบ และครอบคลุม“สำเนียง”ของภาษาถิ่นนั้นได้มากกว่าที่จะศึกษาวรรณยุกต์จากคำเดี่ยว นอกจากนี้งานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเสนอวิธีการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น จากข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่อง และต้องการที่จะระบุปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการแปรของรูปวรรณยุกต์ในคำเดี่ยว และในคำพูดต่อเนื่อง

งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลจากตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ผู้บอกภาษา 1 คน ข้อมูลที่ใช้มี 2 ประเภทคือ ข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยว ซึ่งใช้วิธีการเก็บข้อมูลเหมือนงานที่ผ่านมา และข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่องซึ่งได้มาจากการสนทนาของผู้บอกภาษากับผู้วิจัย และชาวบ้านอื่นๆ อีก 2-3 คน ข้อมูลที่ใช้เป็นคำ 1-4 พยางค์ที่เลือกมาจากบทสนทนาที่ได้ โดยไม่คำนึงถึงตำแหน่งของคำในกลุ่มคำระหว่างการพูด (PDU) ส่วนประเภทของคำพูดนั้นเลือกศึกษาเฉพาะที่เป็นคำพูดบอกเล่า คำพูดถาม และคำพูดปฏิเสธ จากพยางค์ที่ลงเสียงหนัก 3 ระดับ คือ พยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ พยางค์ที่ลงเสียงหนัก และพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก ในคำพูดต่อเนื่องศึกษาข้อมูลทั้งแบบเน้นย้ำ และแบบไม่เน้นย้ำ แต่ในคำเดี่ยวศึกษาเฉพาะคำพูดแบบไม่เน้นย้ำเท่านั้น

ในการวิเคราะห์รูปของวรรณยุกต์ ได้ใช้เครื่องวิเคราะห์เสียง DSP Sona-Graph Workstation Model 5500 โดยศึกษาเฉพาะค่าความถี่มูลฐานเท่านั้น ปัจจัยที่เลือกมาศึกษาในงานนี้ คือ การลงเสียงหนักเบา และจำนวนพยางค์ในคำ นอกจากนี้ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่นำมาศึกษาด้วยในข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่อง คือ ประเภทของคำพูด

การเก็บข้อมูลได้เริ่มจากข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่องก่อน แล้วเลือกพยางค์ที่จะนำมาวิเคราะห์วรรณยุกต์ในคำพูดต่อเนื่องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วจึงสร้างรายการคำสำหรับเก็บข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยว โดยใช้คำชุดเดียวกับที่เลือกไว้สำหรับที่จะวิเคราะห์คำพูดต่อเนื่องที่เป็นคำพูดบอกล่า แบบไม่เน้นย้ำ

ในการเสนอผลได้ใช้แผนภูมิกราฟเส้น และตัวเลข 5 ระดับที่แสดงค่าสัมพัทธ์ของวรรณยุกต์ต่างๆประกอบด้วย ในการแปลงค่าความถี่มูลฐานที่ได้เป็นกราฟเส้นนี้ ทำโดยใช้คอมพิวเตอร์ IBM PC-Compatible โปรแกรม Microsoft Excel Version 5 และใช้เฉพาะค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยเท่านั้น

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่นำมาศึกษา คือ การลงเสียงหนักเบา และจำนวนพยางค์ในคำ มีผลทำให้วรรณยุกต์ในคำเดี่ยวและในคำพูดต่อเนื่องมีการแปรทั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงและในลักษณะที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผลจากการวิเคราะห์คำพูดต่อเนื่องที่เป็นคำพูดถาม คำพูดปฏิเสธแบบไม่เน้นย้ำและคำพูดประเภทต่างๆแบบเน้นย้ำ แสดงให้เห็นรูปแปรต่างๆที่หลากหลายมากขึ้น จากการแปรของวรรณยุกต์ที่ต่างกันระหว่างคำเดี่ยว และคำพูดต่อเนื่องนี้ทำให้เกิดความแตกต่างกันชัดเจน ในเรื่องของค่าพิสัยของวรรณยุกต์ และในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวรรณยุกต์ต่างๆ จึงทำให้เห็นว่า การศึกษาการแปรของวรรณยุกต์จากคำเดี่ยวเช่นในงานที่ผ่านมา ผลที่ได้จะครอบคลุมแค่ส่วนน้อยของ "สำเนียง" ภาษาเท่านั้น

จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการศึกษาวรรณยุกต์จากคำพูดต่อเนื่องไว้ดังนี้

1. ศึกษาระบบของวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นนั้นก่อน โดยใช้รายการคำทดสอบวรรณยุกต์ และนำมาวิเคราะห์โดยการฟังเพียงอย่างเดียว
2. ศึกษารูปลึกของวรรณยุกต์ จากงานนี้แสดงให้เห็นความหลากหลายมากของรูปวรรณยุกต์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นไปไม่ได้ที่ผู้ใช้ภาษาจะยึดรูปแปรเหล่านี้เป็นหลักในการสื่อสาร แต่มีความคิดว่า ผู้ใช้ภาษาต้องมีรูปลึกของวรรณยุกต์ในสมรรถนะทางภาษา รูปลึกของภาษานี้ ผู้วิจัยเสนอว่าควรได้มาจากการวิเคราะห์ของรายการคำชุดเทียบเสียง ซึ่งสร้างขึ้นโดยใช้เกณฑ์ที่ว่า ให้พยัญชนะต้น และสระของทุกคำเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมากที่สุด และใช้โครงสร้างพยางค์ที่เป็นพยางค์เปิด มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะ สระเป็นสระแท้เสียงยาว

3. ศึกษารูปแบบของวรรณยุกต์ จากคำพูดต่อเนื่อง

3.1 การเลือกจุดเก็บข้อมูล ควรใช้วิธีการสอบถามจากคนในท้องถิ่นว่า หมู่บ้านหรือตำบลใด ที่ใช้สำเนียงที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ได้ดีที่สุด

3.2 การเลือกผู้บอกภาษา ควรขอคำแนะนำจากคนในหมู่บ้านหลายๆ คนแล้วนำมาคัดเลือกเองอีกครั้ง

3.3 การเก็บข้อมูล ควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้บอกภาษา และชาวบ้านแถบนั้น ก่อนที่จะเริ่มเก็บข้อมูลจริง และในการเก็บข้อมูลควรจัดสถานการณ์ในการสนทนาให้เหมือนจริงมากที่สุด และควรเก็บข้อมูลจากการสนทนาประมาณ 15-20 ชั่วโมง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เสนอให้ใช้เฉพาะข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่องเท่านั้น และวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

1. แบ่งบทสนทนาเป็นหน่วยย่อย โดยใช้การหยุดเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง
2. นำกลุ่มคำระหว่างการหยุดที่แบ่งไว้มาคัดเลือก
3. แบ่งกลุ่มคำระหว่างการหยุดที่คัดเลือกแล้ว ตามประเภทของคำพูด
4. เลือกพยางค์ที่จะนำมาวิเคราะห์จากกลุ่มคำระหว่างการหยุดที่วิเคราะห์ประเภทของคำพูดแล้ว โดยเลือกพยางค์ที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ในกลุ่มคำระหว่างการหยุด เช่น ตำแหน่งต้น กลาง หรือ ท้าย
5. นำพยางค์ที่คัดเลือกแล้วมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องวิเคราะห์เสียง โดยเสนอให้วัดทุกระยะ 20 % ของค่าระยะเวลาของแต่ละพยางค์ แล้วนำค่าที่ได้มากรอกลงตาราง โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม Excel หรือโปรแกรมอื่นที่เทียบเท่า เพื่อที่จะแปลงผลที่ได้เป็นแผนภูมิกราฟเส้นต่อไป

4. การเสนอผล จากงานวิจัยนี้เสนอให้ใช้แผนภูมิกราฟเส้นประกอบในการเสนอผลการวิเคราะห์ เพราะทำให้การแสดงผลชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ควรใช้ตัวเลข 5 ระดับในการบรรยายเพื่อแสดงค่าสัมพัทธ์ของวรรณยุกต์ในแต่ละปริบท

5. การศึกษาเปรียบเทียบภาษาถิ่น หากต้องการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างถิ่นย่อยหลายภาษา ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลอาจลดลงเหลือ 3-5 ชั่วโมงต่อจุดเก็บข้อมูล 1 จุด และอาจศึกษาเฉพาะคำ 1-2 พยางค์ ในคำพูดบอกเล่าเท่านั้นก็น่าจะเพียงพอ ที่จะแสดงให้เห็นการแปรระหว่างถิ่นได้

อภิปรายผล

1. จากงานวิจัยนี้พบว่า ในการศึกษาการแปรของวรรณยุกต์ ไม่จำเป็นต้องศึกษาจากข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยว เพราะผลที่ได้จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในคำเดี่ยวจะคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในคำพูดต่อเนื่อง จากคำพูดบอกเล่า แบบไม่เน้นย้ำ

ในคำพูดต่อเนื่องมีรูปแปรต่างๆของวรรณยุกต์ปรากฏอยู่ และรูปแปรต่างๆเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้สำเนียงของถิ่นนั้นได้ แต่ถ้าต้องการศึกษาระบบวรรณยุกต์ของภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียวเท่านั้น ข้อมูลจากคำพูดเทียบเสียง หรือคำเดี่ยวก็เพียงพอสำหรับการศึกษาแล้ว

2. หากมีการวิจัยในลักษณะเดียวกันกับงานวิจัยนี้อีกครั้งหนึ่ง ชุดรายการคำที่ใช้วิเคราะห์วรรณยุกต์จากคำเดี่ยว และจากคำพูดต่อเนื่องไม่จำเป็นต้องใช้รายการคำพูดเดียวกันเหมือนในงานวิจัยนี้ การใช้คำพูดเดียวกันทำให้ข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยวไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดข้อมูลที่เป็นคำ 3-4 พยางค์ เพราะคำดังกล่าวปรากฏน้อยในการสนทนา หากใช้คำต่างชุดกันเก็บข้อมูลคำเดี่ยว จะทำให้ได้ผลการศึกษาที่สมบูรณ์กว่างานวิจัยนี้ การเปรียบเทียบก็จะทำได้ดีกว่าด้วย

3. การวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยเครื่องวิเคราะห์เสียง ทำให้เห็นความต่างชัดเจนกว่าการวิเคราะห์ด้วยการฟัง เช่น การแปรของวรรณยุกต์ต่างๆ อีกทั้งการวิเคราะห์ด้วยเครื่องสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงยังคงสนับสนุนการที่จะวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยเครื่องวิเคราะห์เสียง

4. เนื่องจากในงานวิจัยนี้ ใช้ผู้บอกภาษา 1 คน เพื่อจำกัดขอบเขตในการศึกษาดังนั้นลักษณะการแปรของวรรณยุกต์บางอย่าง อาจเนื่องมาจากภาษาส่วนบุคคล

5. คำพูดปฏิเสธของภาษาไทยถิ่น ที่อำเภอบ้านลาดนี้ มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอื่นๆ คือวรรณยุกต์มีระดับเสียงสูงขึ้นชัดเจน และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้เสนอผล

การวิเคราะห์ด้วยกราฟเส้นที่ใช้ช่วงพิสัยต่างจากที่เสนอสำหรับคำพูดประเภทอื่น ๆ ในภาษาไทยอื่นที่ไม่มีลักษณะนี้ปรากฏ ควรใช้พิสัยชุดเดียวสำหรับวรรณยุกต์ในคำพูดทุกประเภท

6. ผลการวิเคราะห์รูปเชิงกลของวรรณยุกต์ในคำพูดต่อเนื่อง ด้วยเครื่องวิเคราะห์เสียง และใช้คอมพิวเตอร์แปรผลให้เป็นกราฟเส้น แสดงให้เห็นว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์บางคู่ หรือบางชุดมีความคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบริบทต่างๆ ของคำพูดบอกเล่าถึงแม้จะอยู่ในพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ ซึ่งรูปเชิงกลของแต่ละวรรณยุกต์ น่าจะต่างจากวรรณยุกต์อื่นชัดเจน เช่น วรรณยุกต์ที่ 3 กับ วรรณยุกต์ที่ 4 ในคำ 1 พยางค์ จากภาพที่ 22 และ วรรณยุกต์ที่ 5 กับ วรรณยุกต์ที่ 6 จากพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ ในคำ 2 พยางค์ จากภาพที่ 29 เป็นต้น

จากลักษณะที่คล้ายคลึงกันนี้ จึงก่อให้เกิดความสงสัยว่า ผู้ใช้ภาษาจะรับรู้ถึงความต่างของวรรณยุกต์เหล่านี้ได้อย่างไร ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในคำพูดต่อเนื่องมีบริบทที่ช่วยในการสื่อความหมายของคำอยู่ จึงเป็นไปได้ที่วรรณยุกต์อาจลดบทบาทลง

ส่วนในคำเดี่ยวซึ่งไม่มีบริบทใกล้เคียง เหมือนในคำพูดต่อเนื่อง แต่ความคล้ายคลึงของวรรณยุกต์ต่างๆ ก็ปรากฏเช่นกัน และในพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษจากคำ 1 และ 2 พยางค์ ความคล้ายคลึงกันของวรรณยุกต์ต่างๆ กลับมีมากกว่าในคำพูดต่อเนื่องอีกด้วย (ดูภาพที่ 10 และ 11 เปรียบเทียบกับ ภาพที่ 22 และ 29) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำถามที่ผู้วิจัยถาม น่าจะเป็นบริบทที่ช่วยในการสื่อความหมายได้ เช่น จากคำถาม “เรากินอะไรทุกวัน” ซึ่งคำตอบคือ “ข้าว” ในความคิดของผู้ตอบซึ่งตระหนักว่า กำลังพูดคุยอยู่กับคนไทย และคิดว่าผู้ฟังน่าจะฟังรู้ว่า สิ่งที่เขากินทุกวัน คือ “ข้าว” ไม่ใช่ “ข้าว” หรือ “ขาว” วรรณยุกต์จึงอาจลดบทบาทลงได้ ยิ่งผู้วิจัยมีความสนิทสนมกับผู้ออกภาษามาก ปรากฏการณ์นี้ก็จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ความคิดนี้เป็นเพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้น ยังต้องการการศึกษาเพิ่มเติม

การที่วรรณยุกต์จะลดความสำคัญลงได้นั้น ผู้วิจัยเชื่อว่า คนเราต้องมีรูปปลีของวรรณยุกต์ต่างๆ อยู่ในสมอง ส่วนวรรณยุกต์ที่ใช้ในบริบทต่างๆ เป็นเพียงรูปผิว ที่มีการแปรค่อนข้างสูง และสัทลักษณะที่ใกล้เคียงกับรูปปลีมากที่สุด คือวรรณยุกต์จากคำชุดเทียบเสียงชุด “คา” (ดู กัลยา ติงศภัทย์ และคณะ : 2534)

7. จากงานวิจัยนี้ในคำพูดถาม และคำพูดปฏิเสธ ความต่างของแต่ละวรรณยุกต์ในแต่ละบริบท มีมากกว่าในคำพูดบอกเล่า โดยเฉพาะในคำพูดถาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ใน

การถามผู้ถามจะระมัดระวังในการพูดมากกว่าเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจน และตอบตรงคำถาม อีกสาเหตุหนึ่งที่อาจมีอิทธิพลในเรื่องนี้ คือเรื่องของ ท่านองเสียง และจังหวะในการพูดของ ภาษาถิ่นนี้ ซึ่งในเรื่องนี้ต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้ ศึกษาข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพียงคนเดียว ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะคัดเลือกอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ลักษณะของภาษาบุคคลอาจปรากฏได้ ดังนั้นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาต่อไป คือ กำหนดหัวข้อให้แคบลง เช่น เลือกศึกษาเฉพาะประเภทของคำพูดเพียงประเภทเดียวและศึกษาจากผู้บอกภาษามากกว่า 1 คน ผลการวิเคราะห์อาจพบสิ่งที่น่าสนใจ และอาจตอบปัญหาบางปัญหาที่งานนี้ยังให้คำตอบไม่ชัดเจนได้
2. งานวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาข้อมูล เพื่อนำผลที่ได้มาสรุปหาวิธีการศึกษาการแปรของ วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้จากคำพูดต่อเนื่องเช่นเดียวกับงานนี้ สามารถนำมาศึกษาได้ในอีกหลายแง่ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการศึกษาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น เช่น ศึกษาเรื่องท่านองเสียง หรือเปรียบเทียบการลงเสียงหนักในคำเดียวกับในคำพูดต่อเนื่อง เป็นต้น
3. จากผลการวิจัยนี้ ตามที่กล่าวแล้วว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์บางวรรณยุกต์ใกล้เคียงกันมาก ดังนั้นการศึกษาต่อไปที่น่าสนใจอีกเรื่อง คือ การรับรู้วรรณยุกต์จากคำพูดต่อเนื่อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย